

**Program profilaktyczny
dla Szkoły Podstawowej nr 18
w Poznaniu**

„Działajmy razem”

na rok szkolny 2009/2010 do 2015/2016

Podstawa prawna:

- Ramowych statutów publicznego przedszkola i publicznych szkół (Dz.U.Nr10, poz.96)
- Rozporządzenie MENiS z dnia 26 lutego 2002r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U.Nr 51 z 2002, poz.458) oraz (Dz.U.Nr 210 poz.2041 z 2003r)
- Rozporządzenie MENiS z dnia 31 stycznia 2003r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem (Dz.U. Nr 67, poz.226)
- Ustawa z dnia 7 września 1991r o systemie oświaty (Dz.U.Nr67z 1996r
- Ustawa z dnia 26 października 1982r o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U nr11z 2002r, poz.109)
- Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1995r (Dz.U nr 111, poz 535)
- Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 24 kwietnia 1997 r (Dz.U Nr24, poz 198 z 2003r
- Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29lipca 2005 r (Dz.U Nr179, poz 1485)
- Ustawa o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu z dnia 9 listopada 1995 (Dz.U.Nr10 z 1996)
- Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 (Dz.U.Nr35. poz230) oraz Dz.U Nr 147 z 2002r, poz 1231)
- Konwencja Praw Dziecka uchwalona przez Zgromadzenie Ogólne z 1989
- Konstytucja RP

**Szkolny Program Profilaktyki
dla Szkoły Podstawowej nr 18 w Poznaniu
„Działajmy razem”**

Streszczenie

Szkolny program profilaktyki jest tworzony w każdej szkole po to, by wspomagać pracę szkoły, w tym edukację i wychowanie uczniów, wzajemną współpracę nauczycieli oraz rodziców. Program powinien być tak stworzony, aby poprawiać klimat szkoły poprzez rozpoznanie, co jest słabym punktem placówki i poszukiwanie sposobów zaradczych, aby problemy przezwyciężyć.

Szkoła Podstawowa nr 18 budowała Szkolny Program Profilaktyki w latach 2008-2009..

Pierwszym etapem było przeprowadzenie szerokiego rozpoznania, co w szkole stanowi problem, na czym on polega, co należy zaplanować, aby go przezwyciężyć. Aby program był skuteczny konieczne jest myślenie o szkole jako systemie stworzonym przez uczniów, rodziców i nauczycieli, w którym wszyscy na siebie wpływają i muszą być uwzględniani przy planowaniu zmian.

Dlatego też w badaniach uczestniczyła liczna grupa nauczycieli, rodziców i uczniów starszych klas. Najpierw wszyscy poszukiwali odpowiedzi na pytanie: „Co mnie niepokoi w szkole”, następnie brali udział w ankietach zwanych dyferencjałem oraz w dyskusjach prowadzonych zgodnie z regułami grupy fokusowej.

Wyłonił się obraz wielu pozytywnych cech naszej szkoły. Okazuje się, że uczniowie lubią przychodzić do szkoły, postrzegają w większości nauczycieli jako przyjaznych, pomocnych, rodzice bardzo przeżywają sprawy szkolne swoich dzieci i gotowi są pomagać dzieciom i nauczycielom, a nauczyciele angażują się w sprawy wychowania i edukacji poświęcając dużo swojego czasu i energii.

Kłopoty placówki dostrzeżemy wtedy, gdy pojawia się rozdźwięk między założeniami wychowawczymi placówki a procesami rozwojowymi uczniów. Czyli wtedy, gdy w założeniach oczekujemy, że w wyniku podejmowanych działań wychowamy uczniów odpowiedzialnych, sumiennych, pracowitych, troskliwych, ambitnych natomiast w codziennej rzeczywistości dzieci demonstrują niedojrzałość w kontaktach rówieśniczych, podejściu do nauki czy rozwiązywaniu problemów (konfliktowość, agresja, brak wyobraźni, unikanie wysiłku).

Problemy wyłonił w placówce dotyczą również sytuacji niestandardowych, gdy dzieje się coś, co możemy określić jako znaczące niepowodzenia wychowawcze i edukacyjne uczniów, czyli wtedy, gdy zawodzi codzienna intuicja i umiejętności wszystkich stron. Dzieje się tak, gdy uczniowie napotykają trudności szkolne i zaczynają radzić sobie z tą sytuacją w niedojrzały sposób (unikanie pracy, oszukiwanie dorosłych, antyspołeczny sposób zdobywania prestiżu w grupie).

Przy trudnościach wychowawczych i edukacyjnych dzieci, relacja nauczycieli i rodziców również się komplikuje. Obie strony czują napięcie, oczekują większej współpracy i zaangażowania od siebie, często obawiają się wzajemnych pretensji i przerzucania odpowiedzialności. A przede wszystkim czują się niekomfortowo, bo każda porażka nauczyciela czy rodzica osłabia poczucie własnych kompetencji, prowadzi do skrzepowania, czasem poczucia winy, wzmacnia poczucie bezradności. Trudno wtedy spokojnie ze sobą rozmawiać, słuchać się wzajemnie, wczuć w sytuację nauczyciela i

rodzica, bez emocji ustalić zasady współpracy i okazać sobie wzajemną troskę i zrozumienie. W takich momentach, gdy praca z dzieckiem dostarcza trudności dorosłym, łatwo o trudne emocje; złość, zniechęcenie, wzajemny żal i chęć unikania kontaktu.

Właśnie dlatego, skupiając się na przyczynach a nie na przejawach problemów, w toku konstruowania szkolnego programu profilaktyki powstały cele i zadania nastawione na poprawę klimatu współpracy, na polepszenie samopoczucia wszystkich stron nie tylko w codziennych sytuacjach, ale również w momentach trudnych, gdy wychowanie i edukacja stają się nie lada wyzwaniem.

Tak więc myśląc o środkach zaradczych prowadzących do poprawy samopoczucia uczniów, rodziców i nauczycieli, w tym poprawy klimatu szkoły także dla tych, którzy doświadczają w szkole trudności i niepowodzeń wyznaczaliśmy sobie cele ukierunkowujące pracę.

Najważniejsza jest więc praca nad poprawą komunikacji między rodzicami i nauczycielami tak by śmiało i otwarcie można wyrażać potrzeby i oczekiwania, własne niepokoje i obawy, szczerze rozmawiać o tym, co się z dzieckiem dzieje i co dla niego można zrobić. Po to by pomiędzy dorosłymi było więcej zaufania, szczerości, zrozumienia wzajemnego i chęci współpracy.

Ważne jest też dowartościowanie (samoocena) i wzmocnienie praktycznych umiejętności (kompetencje zawodowe) nauczycieli, by bez lęku podchodzili do sytuacji trudnych, szukali wsparcia u innych, zdrowo odreagowywali napięcie.

Zaplanowano stworzenie też form wsparcia dla rodziców, których dzieciom nie wiedzie się w szkole czy uczniów, którzy napotykają trudności w swoich zadaniach.

Niezbędne jest także pamiętanie o rozwojowej niedojrzałości dzieci i wzmocnianie ich społecznych umiejętności (rozmawiania, nieagresywnego rozwiązywania konfliktów, proszenia o pomoc, pomagania innym, wyrażania potrzeb, współpracy, okazywania sobie sympatii, troszczenia się o siebie wzajemnie, odpowiedzialności za siebie i innych)

Zadania celowo adresowane są zarówno dla uczniów jak i rodziców oraz nauczycieli przyjmując różne formy. Nauczyciele mogą wiele zyskać dzięki planowanym radom pedagogicznym, prelekcjom, warsztatom, zajęciom grupowym, superwizjom, dostępnej literaturze. Rodzice w szkole otrzymają między innymi wsparcie psychologa, pedagoga, prelekcje, warsztaty dla rodziców. Uczniowie zaś zajęcia w dobranych grupach, warsztaty w klasach, opiekę psychologa, pedagoga, pogotowia lekcyjne, kącki bezpieczeństwa i wiele innych form. Dużo dobrego dla społeczności szkolnej i klimatu współpracy czynią też niestandardowe formy jak zajęcia otwarte w klasach, wycieczki, festyny angażujące zarówno dorosłych jak i uczniów.

Program profilaktyki zaplanowany jest tak, aby po dwóch latach realizacji powtórzyć badania (wcześniejszymi metodami), przyjrzeć się, co zmieniło się na lepsze, co pozostało bez zmian i wprowadzić dalsze udoskonalenia programu.

Szczegółowy program, wyniki diagnozy sytuacji szkolnej, wynikające z niej zalecenia, cele do realizacji i sformułowane zadania, a także plan i harmonogram realizacji każdy rodzic i nauczyciel może uzyskać w bibliotece szkolnej. Omówienie i streszczenie programu na stronie www.sp18. **Każdego roku Rada Rodziców we współpracy z zespołem wychowawczym tworzy aktualny aneks do Szkolnego Programu Profilaktyki określający planowane w bieżącym roku działania i harmonogram realizacji.**

**Program Profilaktyki
dla Szkoły Podstawowej nr 18 w Poznaniu
„Działajmy razem”**

na lata 2009-2016

Program profilaktyki dotyczy poznańskiej, publicznej szkoły podstawowej, zlokalizowanej na osiedlu mieszkaniowym, zamieszkałym w części przez środowisko średnio i nisko sytuowane, z licznymi problemami społecznymi (bezrobocie, rodziny niepełne, ubóstwo, problemy alkoholowe, nieudolność wychowawcza). Przeciwwagę stanowią rodziny i pochodzące z nich dzieci lepiej sytuowane, z rodzin zaangażowanych i zainteresowanych rezultatami edukacyjnymi i wychowawczymi szkoły.

Na podstawie obserwowalnych niepokojących objawów wyłoniono w analizowanej szkole cztery grupy problemów:

- Niedobór kompetencji społecznych u dzieci w szkole podstawowej (zdolności wchodzenia w pozytywne relacje rówieśnicze, wyrażania uczuć i potrzeb, a także chronienia się przed zachowaniami agresywnymi, nieakceptowanymi i przejawianymi przez rówieśników, częste budowanie prestiżu w grupie rówieśniczej poprzez zachowania nieakceptowane społecznie, deficyt dbania o własne bezpieczeństwo w sytuacji ryzyka, rozpoznawania sytuacji ryzyka, dbałości o zdrowie)
- Nieumiejętność konstruktywnego radzenia sobie przez uczniów z niepowodzeniami szkolnymi. (porażki szkolne przy braku wsparcia ze strony niewystarczająco współpracujących z nauczycielami rodziców, prowadzące często do zaprzeczania, działań unikowych oraz wtórnych zaburzeń zachowania pod postacią zachowań opozycyjno-buntowniczych)
- Dyskomfort środowiska wychowawców-nauczycieli prowadzący do odczuwanego stresu zawodowego subiektywnie kojarzonego z nieprawidłowymi relacjami między nauczycielami i rodzicami problemowych uczniów (brak współpracy i nieadekwatne wymagania) w mniejszym stopniu relacjami w środowisku wewnątrzszkolnym (obserwowalna w środowisku nauczycieli nieumiejętność budowania samooceny autonomicznej względem czynników zewnętrznych, wrażliwość na krytykę, niepewność własnych kompetencji, deficyty komunikacyjne i w zakresie rozwiązywania problemów, chronienia siebie w sytuacjach trudnych, wyrażania emocji i dbania o komfort pracy)
- Dysfunkcyjne zachowania grupy rodziców, których dzieci przeżywają niepowodzenia szkolne lub stwarzają trudności wychowawcze (unikanie przez rodziców kontaktu z nauczycielem, bierność wobec problemów dziecka, negowanie zaleceń, roszczenia wobec nauczycieli)

W poszukiwaniu **teoretycznych mechanizmów** pozwalających na wyjaśnienie zaobserwowanych procesów korzystałam przede wszystkim z teorii systemowej, wskazującej na znaczenie interakcji wszystkich podsystemów szkoły (rodziców, uczniów i nauczycieli), wzajemnego wpływu na klimat szkoły tworzący mniej lub bardziej sprzyjający przezwyciężaniu problemów grunt. Teoria systemowa pozwala włączyć w projektowanie działań zaradczych wiedzę o czynnikach chroniących i czynnikach ryzyka pogłębiających w danym środowisku zachowania dysfunkcjonalne.

Przeprowadzona **diagnoza oparta na technice grup fokusowych oraz na stworzonych w szkole dyferencjalach semantycznych**, zrealizowana z udziałem uczniów klas VI, rodziców starszych uczniów i wylosowanych nauczycieli, pozwoliła na uzyskanie **wyników i dostrzeżenie prawidłowości prowadzących do formułowania działań zaradczych**.

Prawidłowości dostrzeżone na podstawie wyników dyskusji fokusowej i dyferencjału:

- Rodzice problemowych uczniów przeżywają emocje (wstyd, lęk zagubienie..) z którymi radzą sobie w mało konstruktywny sposób (unikanie informacji, zaprzeczanie problemom, nie przychodzenie do szkoły, unikanie nauczycieli, krytyka nauczyciela, idealizowanie dziecka)
- Rodzice oczekują wsparcia, indywidualnego rozumienia i potraktowania dziecka, konkretnych wskazówek do pracy, bieżącego i szczegółowego informowania, rzeczowej pomocy nauczyciela.
- Niektórzy nauczyciele mogą doświadczać trudności z przekazywaniem rodzicom informacji trudnych i udzielaniem wsparcia, okazywaniem zrozumienia.
- Dostrzegalne są napięcia towarzyszące rozmowom nauczycieli i rodziców w sytuacjach problemowych (dziecko przeżywa niepowodzenia szkolne czy stwarza trudności wychowawcze, rzutujące na postrzeganie własnej skuteczności przez dorosłych, wymagające podjęcia działań przez dorosłych)
- Nauczyciele nie przekazują wszystkich informacji tak szybko i szczegółowo jak życzyliby sobie tego rodzice, oczekują aktywności i zaangażowania rodzica pozbawionego wiedzy i umiejętności, aby rozwiązać problemy dziecka.
- Nauczyciele przy dużej liczbie uczniów i klas nie zaspokajają w stopniu oczekiwanym przez rodzica pragnienia związanego z indywidualnym podejściem do każdego dziecka (indywidualne rozumienie problemów dziecka, wgląd w specyfikę psychiczną ucznia, jednostkowe podejście, wymagania i praca, szczegółowe i zindywidualizowane informowanie rodzica o dziecku).
- Obecna jest w szkole (mniejszościowa) grupa uczniów, dla których nauka jest stresem i stresem są towarzyszące nauce relacje z nauczycielami
- Dla części uczniów źródłem niezadowolenia są niesatysfakcjonujące relacje rówieśnicze (koledzy postrzegani są często jako kłótlivi, nieodpowiedzialni, konfliktowi, nieuczynni, niekulturalni)
- Na klimat szkoły i skuteczność rozwiązywania problemów szkolnych wpływ ma cały system szkolny i relacje budujące współpracę między podsystemami (nauczyciele, rodzice, uczniowie)

Sformułowane prawidłowości oraz rozpoznane mechanizmy zachowań problemowych pozwoliły na stworzenie ogólnych zaleceń dla programu profilaktycznego.

Zalecenia dla szkolnego programu profilaktycznego:

1. Uwzględniając fakt, iż przeprowadzone badania pokazały jak znacząco na klimat szkoły i jakość funkcjonowania osób wpływają nauczyciele, rodzice i uczniowie, oraz relacje między nimi – w programie profilaktycznym musimy zaprojektować działania obejmujące cały system szkolny; wszystkie wymienione grupy.
2. Pamiętając o wynikach obrazujących nieadekwatne postrzeganie; stereotypy, uogólnienia, generalizacje i uproszczenia we wzajemnym odbiorze ról, możliwości i intencji ze strony nauczycieli i rodziców – powinniśmy uwzględnić działania informacyjne, (dostarczanie wiedzy, poprawę rozumienia) adresowane właśnie do nauczycieli i rodziców uczniów.
3. Rozpoznanie w badaniach skali trudnych emocji przeżywanych przez rodziców, nauczycieli i uczniów pokazuje znaczenie wsparcia, jakiego potrzebują wszystkie trzy grupy, szczególnie w doświadczanych sytuacjach problemowych (trudności wychowawcze, niepowodzenia szkole - własne czy podopiecznych)
4. Z uwagi na to, że badania ujawniają nieprawidłowe relacje, zwłaszcza rodzic trudnego dziecka-nauczyciel; uczeń problemowy-nauczyciel; program powinien uwzględniać działania edukacyjne kształtujące umiejętności rozwiązywania problemów przez dorosłych zaangażowanych w wychowanie i edukację.
5. Uwzględniając fakt, iż uczniowie w badaniach ujawniali również negatywne emocje związane z relacjami rówieśniczymi – ważne jest projektowanie działań wspierających społeczno-emocjonalne kompetencje w środowisku uczniowskim.
6. W programie profilaktyki należy uwzględnić mocne strony systemu szkolnego :
  - Fakt, że globalnie uczniowie lubią przychodzić do szkoły, postrzegają wielu nauczycieli jako przyjaznych, pomocnych i sympatycznych.
  - Rodzice bardzo emocjonalnie traktują swoje dzieci i ich przeżycia w szkole, co pokazuje siłę pozytywnych uczuć do dziecka i potencjał zaangażowania w sprawy dziecka.
  - Nauczyciele bardzo angażują się w edukację i wychowanie, poświęcają dużo czasu i uwagi sprawom wychowania i edukacji, co przy zwiększonych kompetencjach do radzenia sobie z sytuacjami trudnymi, niestandardowymi daje dużą szansę na powodzenie w relacjach z rodzicami i uczniami

Zalecenia dla programu umożliwiły określenie celów ukierunkowujących działania i zadania potrzebnej w analizowanej placówce profilaktyki.

Cele szkolnego programu profilaktycznego:

Celem nadrzędnym programu profilaktycznego „Działajmy razem” jest usprawnienie funkcjonowania nauczycieli, rodziców i uczniów na poziomie doświadczanych emocji i budowanych relacji społecznych oraz przejawianych w środowisku szkolnym zachowań.

Celem bezpośrednim będzie takie usprawnienie funkcjonowania dzieci i dorosłych, aby stworzyć im możliwość ograniczenia zachowań problemowych na rzecz zachowań konstruktywnych poprawiających jakość funkcjonowania w środowisku szkolnym.

Cele szczegółowe:

- Poprawa komunikacji między nauczycielami i rodzicami wyrażająca się skutecznym wyrażaniem potrzeb i oczekiwań, sprawnym przepływem informacji, otwartością i aktywnością obu stron.
- Poprawa relacji między nauczycielami i rodzicami wyrażająca się zaufaniem, szczerością, chęcią współpracy.
- Wsparcie nauczycieli i wzmocnienie poczucia kompetencji zawodowych (dostarczenie narzędzi pracy, praca nad samooceną)
- Stworzenie sieci wsparcia dla rodziców uczniów przeżywających trudności edukacyjne i wychowawcze
- Stworzenie sieci wsparcia dla uczniów przeżywających trudności edukacyjne i społeczne.
- Budowanie warunków do rozwijania kompetencji społecznych u uczniów.

Cele szczegółowe posłużyły do określenia zadań projektowanych dla wszystkich podsystemów środowiska szkolnego; nauczycieli, rodziców i uczniów.

Zadania programu wobec:

- Nauczycieli

- Dostarczenie rzetelnych informacji o potrzebach, oczekiwaniach i możliwościach rodziców i uczniów szkoły
- Rozwój umiejętności i cech niezbędnych do tworzenia właściwego kontaktu wychowawczego
- Wzmocnienie poczucia kompetencji zawodowych.
- Pogłębienie umiejętności rozpoznawania i rozumienia własnych uczuć oraz zdolności rozpoznawania i właściwego reagowania na uczucia innych.
- Nabycie umiejętności radzenia sobie ze stresem.
- Rozwój umiejętności mediacji, negocjacji, rozwiązywania problemów w mikrospołeczności.

- Rodziców

- Pogłębienie umiejętności rozpoznawania i rozumienia własnych uczuć oraz doskonalenie umiejętności otwartego i skutecznego komunikowania się.

- Wzmocnienie poczucia własnej wartości, skuteczności, zaradności, kompetencji rodzicielskich. Wzmacnianie obecnych i kształtowanie nowych umiejętności wychowawczych.
- Rozwój umiejętności konstruktywnego radzenia sobie ze stresem i obciążeniami rodzicielskimi.

- Uczniów

- Stworzenie warunków uzyskania wsparcia w sytuacji trudnej; niepowodzeń szkolnych i rówieśniczych.
- Nabycie kompetencji intrapsychicznych i interpersonalnych przez uczniów doświadczających ich braku (niskie poczucie własnej wartości, niepewność w kontaktach rówieśniczych, niepowodzenia w grupie, trudności edukacyjne)
- Stworzenie szansy rozwijania umiejętności prospołecznych i konstruktywnego rozładowywania napięć przez uczniów etykietowanych jako problemowi, stwarzający trudności wychowawcze,
- Wzmocnienie poczucia własnej wartości uczniów postrzeganych jako problemowych.
- Ograniczenie ryzyka pogłębiania niepowodzeń szkolnych jako jednej z przyczyn problemów emocjonalnych i zaburzeń zachowania.
- Budowanie umiejętności rozróżniania sytuacji społecznie aprobowanych i bezpiecznych od nieakceptowanych, ryzykownych. Dostarczenie doświadczeń uczących zachowań prospołecznych w zakresie bezpieczeństwa własnego i innych

Tak sformułowane zadania prowadziły do określenia tematów i form wsparcia dorosłych i dzieci w kierunku wychodzenia z zachowań dysfunkcyjnych i doświadczanego dyskomfortu na rzecz zachowań pożądanych i satysfakcjonujących.

Powstała grupa propozycji obejmujących:

- Działania informacyjne
- Działania edukacyjne kształtujące kompetencje
- Działania z poziomu wczesnej interwencji wobec grup przejawiających dysfunkcję
- Działania alternatywne
- Działania na poziomie zmian przepisów

Powyższe kategorie pozwoliły uporządkować strukturę i treść programu, sformułować konkretne działania podejmowane dla poprawy funkcjonowania szkoły. W celu usprawnienia realizacji planowanych działań powstał harmonogram działań wraz z określeniem wykonawców i osób odpowiedzialnych za realizację.

11.2 Struktura i treść programu adresowane do nauczycieli.

Strategie	Realizowane zadanie	Podejmowane działanie	Zawartość tematyczna i formy realizacji
Działania informacyjne	Dostarczenie rzetelnych informacji o potrzebach, oczekiwaniach i możliwościach rodziców uczniów szkoły	Warsztaty dla Rady Pedagogicznej „Jak zatrzymać w szkole tych rodziców którzy wolą szkoły unikać. Jak pracować z tymi rodzicami, których my wolelibyśmy uniknąć?” Spotkanie Rady Pedagogicznej poświęcone poszukiwaniom mechanizmów, przyczyn niepożądanych zachowań dzieci i rodziców w sytuacjach porażki szkolnej (unikanie, zaprzeczanie, złość) oraz metod konstruktywnego zaangażowania w życie szkoły i przezwyciężania dotychczasowych problemów.	<ul style="list-style-type: none"> • Prezentacja informacji o rodzicach zgromadzonych na potrzeby Szkolnego Programu Profilaktyki <ul style="list-style-type: none"> - jacy są rodzice naszych uczniów - czego potrzebują - jakich emocji doświadczają rodzice • Omówienie mechanizmów reagowania na sytuacje trudne; wycofania ze współpracy (małe poczucie własnej wartości, bezradność, lęk, wstyd, złość) • Sformułowanie podstawowych zasad prowadzenia rozmowy z rodzicem w sytuacji problemowej • Poszukiwanie alternatywnych metod „przełamania lodów” z rodzicami, (wywiadówki integracyjne, działania angażujące rodziców i uczniów w życie szkoły /nie związane z sytuacją problemową/; imprezy, wycieczki, spotkania nieformalne, prezentacje hobby)
	Dostarczenie rzetelnych informacji o potrzebach, oczekiwaniach i możliwościach rodziców i uczniów szkoły Wzmocnienie poczucia	Rada szkoleniowa dla wychowawców „ Jak budować kontrakt , który służy dziecku, rodzicom i szkole”	<ul style="list-style-type: none"> • Wykład z elementami warsztatu obejmujący <ul style="list-style-type: none"> -Budowanie kontraktu szczegółowego, konkretnego, sprawdzalnego, egzekwowalnego. -Uwzględnienie potrzeb, zasobów i zadań

	<p>kompetencji zawodowych u nauczycieli.</p>		<p>wszystkich stron - Negocjacje budujące atmosferę współpracy.</p>
	<p>Wzmocnienie umiejętności i cech niezbędnych do tworzenia właściwego kontaktu wychowawczego oraz wzmacnianie poczucia kompetencji zawodowych</p>	<p>Warsztat dla zainteresowanych nauczycieli doskonalący pomocny kontakt, komunikację i wspieranie ucznia oraz rodzica w sytuacji trudnej. „Jak pozostać wrażliwym wychowawcą w masowej szkole?”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Spotkanie z elementami wykładu, dyskusji i warsztatu obejmujące: <ul style="list-style-type: none"> - Okazywanie zrozumienia wychowankowi i rodzicowi - Różnicowanie sytuacji wymagających wsparcia od sytuacji wymagających interwencji - Zdolność zapewnienia bezpieczeństwa w sytuacji trudnej oraz właściwego postępowania w sytuacji niestandardowej (procedury) - Umiejętność zindywidualizowanego podejścia i adekwatnego do potrzeb i możliwości dziecka reagowania wspierającego samodzielność, dojrzałość, odpowiedzialność

	Wzmocnienie poczucia kompetencji zawodowych nauczycieli.	„ Bank scenariuszy ”; grupowanie przez nauczycieli materiałów do pracy z dziećmi i z dorosłymi „ Bank literatury ”	<ul style="list-style-type: none"> • Scenariusze do podstawowych interwencji w klasach, jako reakcji na najczęstsze problemy. -Scenariusze integracyjne dla klas I-VI. -Przykładowe scenariusze do zebrań integracyjnych z rodzicami, (zabawy integracyjne, ankiety, kwestionariusze do otwartej dyskusji.) -Bieżący dostęp do aktualnych numerów „Psychologii w szkole” i innych pozycji z literatury
Działania o charakterze wczesnej interwencji	<p>Pogłębienie u nauczycieli umiejętności rozpoznawania i rozumienia własnych uczuć oraz zdolności rozpoznawania i właściwego reagowania na uczucia innych.</p> <p>Nabywanie umiejętności radzenia sobie ze stresem zawodowym</p>	Superwizyjne spotkania pozwalające potrzebującym nauczycielom na doświadczenie wsparcia, pogłębienie refleksji zawodowej i wglądu w mechanizmy uruchamiane w procesie wychowawczym oraz rozwijanie cech osobistych prowadzących do wzmocnienia umiejętności zawodowych.	<ul style="list-style-type: none"> • Praca na osobistych doświadczeniach z sytuacji subiektywnie odbieranych jako problemowe, trudne <p>Prowadzenie; specjalista zewnętrzny.</p>

Działania edukacyjne	Rozwój umiejętności mediacji, negocjacji, rozwiązywania problemów w mikrospołeczności Pogłębienie umiejętności rozpoznawania i rozumienia własnych uczuć oraz zdolności rozpoznawania i właściwego reagowania na uczucia innych.	Warsztat „ Wychowawca; sędzia, pomocnik czy obserwator? - rozwiązywanie konfliktów z rodzicami ”; negocjacje, mediacje. Warsztat dla zainteresowanych nauczycieli. Warsztaty dotyczące metod praktycznego działania w sytuacjach konfliktowych, różnic interesów, silnych napięć i koniecznych interwencji.	<ul style="list-style-type: none"> • Spotkanie obejmujące w treści: <ul style="list-style-type: none"> - Wspieranie rodzica i okazywanie mu swojego zrozumienia (szukanie pozytywnych intencji) - Formułowanie własnego stanowiska i wyrażanie potrzeb - Odzwierciedlanie potrzeb i oczekiwań stron (szukanie wspólnych celów) - Poszukiwanie i formułowanie rozwiązań satysfakcjonujących dla stron
	Rozwój umiejętności i cech niezbędnych do tworzenia właściwego kontaktu wychowawczego Wzmocnienie poczucia kompetencji zawodowych	„ Interwencja wychowawcza ” – warsztat dla wychowawców	<ul style="list-style-type: none"> • Spotkanie prowadzone metodami aktywizującymi pozwalające na : <ul style="list-style-type: none"> - Rozróżnianie sytuacji stwarzających problemy dla ucznia od sytuacji będących problemem dla nauczyciela (te ostatnie właśnie wymagają interwencji wychowawczych) - Pogłębienie refleksji o podstawowe zasady podtrzymania kontaktu, unikania barier komunikacyjnych - Objaśnianie mechanizmów; po co młodzież uruchamia zachowania dysfunkcyjne - Wprowadzenie techniki ukazania wychowankom konsekwencji zachowania nieakceptowanego - poszukiwanie innych form zaspokojenia potrzeb ucznia - sformułowanie kontraktu -Wdrożenie kontaktu, monitoring

Działania alternatywne	Dostarczenie możliwości rozładowania i radzenia sobie ze stresem zawodowym	Uzgodnione przez zespół nauczycieli i dyrekcję szkoły formy rekreacji i rozwijania hobby.	<ul style="list-style-type: none"> • Wyjazdy integracyjne, • wyjścia do teatru, opery, kina, • Sport (bowling, basen)
		Imprezy i uroczystości szkolne	<ul style="list-style-type: none"> • Wigilia, • Dzień Nauczyciela

11.3 Struktura i treść programu adresowane do rodziców.

Strategie	Realizowane zadanie	Podjęmowane działanie	Zawartość tematyczna i formy realizacji
Działania informacyjne	Dostarczenie informacji zwiększających subiektywne i realne poczucie bezpieczeństwa. Wzrost skuteczności, zaradności, kompetencji rodzicielskich. Ukierunkowanie działań rodzicielskich.	Informowanie o obowiązujących w szkole regulaminach	- - - -
		Drzwi otwarte klas O i I Spotkanie informacyjne dla rodziców i uczniów klas 0,I,IV	<ul style="list-style-type: none"> • Przedstawienie nauczycieli • Zapoznanie z programem nauczania, wymaganiami nauczycieli, systemem oceniania • Wprowadzenie przez psychologa i pedagoga w zakres oferty dla uczniów i rodziców
		Wielopoziomowa dostępność	<ul style="list-style-type: none"> • Bieżąca oferta szkoły, zajęć pozalekcyjnych,

		<p>informacji o szkole i bezpośredni kontakt z pracownikami.</p> <p>Strona internetowa szkoły, folder, targi edukacyjne, dostępne rodzicom adresy emailowe pracowników szkoły</p>	<p>dostępnych form pomocy.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rodzice dowiadują się jak pracuje szkoła, czego i od kogo mogą oczekiwać, gdzie szukać wsparcia i pomocy w konkretnych sytuacjach.
		<p>Pierwszy kontakt psychologa/pedagoga z rodziną. Informowanie o wynikach wczesnej diagnozy dojrzałości szkolnej klas I</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Indywidualne omówienie poziomu osiągnięć dziecka • Rozpoznanie poprzez wywiad sytuacji rodzinnej, specyfiki rozwojowej i wychowawczej dziecka • Wsparcie rodziny w procesie wychowawczym i edukacyjnym
		<p>Dyżury informacyjne pracowników szkoły</p>	<p>Dostępność dyrektora szkoły, konsultacje nauczycieli, dyżur psychologa, pedagoga.</p>
		<p>Psychoedukacja rodziców: Cykliczne wykłady dla rodziców realizowane przez pracowników szkoły.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • „Komputer w życiu dziecka”, • „Jak radzić sobie z agresją wśród dzieci” • „ Jak pomóc dziecku się uczyć” • „Sytuacje ryzyka w okresie dojrzewania” • „Jak zdrowo i bezpiecznie funkcjonować w świetlicy szkolnej”, • „Jak uchronić dziecko od środowiska narkotycznego”

Działania informacyjne	<p>Wzmacnianie obecnych i kształtowanie nowych umiejętności wychowawczych.</p> <p>Rozwój umiejętności konstruktywnego radzenia sobie ze stresem i obciążeniami rodzicielskimi.</p>	<p>Dyżur psychologa, pedagoga. Regularne godziny dyżuru dla rodziców. Elastyczne dostosowanie pracy do potrzeb rodziców, oczekiwanych spotkań, konsultacji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • problemy wychowawcze i rozwojowe dziecka • trudności edukacyjne • bieżące sytuacje rodzinne i pomoc dziecku z adaptacją w nowych warunkach • mediacje w konfliktach dzieci i rodziców ze środowiskiem szkolnym
Działania o charakterze wczesnej interwencji	<p>Wzmacnianie obecnych i kształtowanie nowych umiejętności wychowawczych.</p> <p>Rozwój umiejętności konstruktywnego radzenia sobie ze stresem i obciążeniami rodzicielskimi</p>	<p>Doskonalenie systemu szybkiego informowania rodziców o dostrzeganych w szkole problemach dziecka (wychowawczych i edukacyjnych)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • system kontaktowania się (aktualne dane rodzica) • karta zagrożeń i systemu zaliczeń • regularność spotkań każdego miesiąca • kontakt emailowy/ sms-owy • wizyty w środowisku rodzinnym
		<p>Reagowanie na wszelkie symptomy dysfunkcji rodzinnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • bezpośredni kontakt wychowawcy z rodziną • włączenie psychologa/pedagoga • wizyty środowiskowe • włączenie instytucji (MOPR, Straż Miejska,

			Sąd Rodzinny i Nieletnich)
Działania edukacyjne	Wzmocnienie poczucia własnej wartości, skuteczności, zaradności, kompetencji rodzicielskich. Wzmacnianie obecnych i kształtowanie nowych umiejętności wychowawczych. Rozwój umiejętności konstruktywnego radzenia sobie ze stresem i obciążeniami rodzicielskimi.	„ Wychowanie bez porażek ”; Dla wszystkich zainteresowanych rodziców spotkania warsztatowe, cykliczne, wzmacniające i rozszerzające umiejętności rodzicielskie	„Czego wymagać od dziecka, co podarować dziecku” – wspieranie kompetencji rodzicielskich <ul style="list-style-type: none"> • Rozumienie uczuć dziecka, odczytywanie potrzeb • Spójne wyrażanie własnych uczuć • Wspieranie dziecka z problemem • Rozwiązywanie problemów wychowawczych • Budowanie reguł i granic • Tworzenie sankcji i konsekwencji
		Grupa wsparcia z elementami warsztatowymi adresowana dla rodziców uczniów przeżywających niepowodzenia szkolne. Praca nastawiona na towarzyszenie rodzicom w trudnej sytuacji i wzmacnianie umiejętności przydatnych w kontakcie z nauczycielem i dzieckiem. W przypadku nie zebrania się grupy – praca indywidualna z potrzebującym rodzicem.	Cykl regularnych spotkań „ Nie jestem sam.. ” <ul style="list-style-type: none"> • Przeżywane doświadczenia i towarzyszące im emocje, wyrażanie ich • Sposoby radzenia sobie w sytuacji trudnej • Szukanie zasobów w rodzicu i dziecku • Szukanie źródeł wsparcia w dostępnej sytuacji • Konstruowanie rozwiązań
Działania alternatywne	Wzmocnienie poczucia własnej wartości rodziców. Konstruktywne radzenia sobie ze stresem i obciążeniami rodzicielskimi.	Włączenie rodziców do działań w szkole w sytuacjach nie związanych ze sferą niepowodzeń dziecka; zaangażowanie w planowanie i realizację wycieczek, imprez	<ul style="list-style-type: none"> • Rajdy • Wycieczki, • Imprezy tematyczne wraz z dziećmi („Tacy byliśmy w szkole”, „Nasze hobby”) • spotkania przy kawie , eksperyment

		szkolnych, spotkań integracyjnych.	„Kawiarenka dla Rodziców” <ul style="list-style-type: none"> • Festyny • Zajęcia otwarte dla rodziców • Zaangażowanie rodziców w życie klasy • Wywiady integracyjne, • Otwarte spotkania wychowawcą
--	--	------------------------------------	--

11.4 Struktura i treść programu adresowane do uczniów.

Strategie	Realizowane zadanie	Podejmowane działanie	Zawartość tematyczna i forma
Działania informacyjne	Budowanie umiejętności rozróżniania sytuacji społecznie aprobowanych i bezpiecznych od nieakceptowanych, ryzykownych. Dostarczenie doświadczeń uczących zachowań prospołecznych w zakresie bezpieczeństwa własnego i innych.	Teatry profilaktyczne	<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca w teatrach profilaktycznymi, wybór właściwego materiału z bieżącego repertuaru
		Opracowanie reguł klasowych	<ul style="list-style-type: none"> • Wychowawca wraz z grupą opracowuje i wdraża reguły stanowiące kodeks postępowania obowiązujący w danej grupie. Ekspozycja w widocznym miejscu
		Informowanie o obowiązujących regulaminach	<ul style="list-style-type: none"> • Na początku każdego roku szkolnego wychowawca zapoznaje grupę, przypomina.. - -
		Aktualizacja tematów narad	Tematy narad dla danej grupy wiekowej, wynikające ze szkolnego programu wychowawczego, modyfikowane zbiorem z banku scenariuszy, dostosowane do aktualnych potrzeb i procesu grupy
		Kampanie i projekty profilaktyczne planowane na dany rok oraz realizowane cyklicznie	<ul style="list-style-type: none"> • „Szkoła bez przemocy” • „Nie zgadzaj się na przemoc” • „Łańcuch dobrych intencji” • „Pyrek”, • „Ratujmy i uczmy ratować”, • „Dzień bezpiecznego Internetu”

			<ul style="list-style-type: none"> • „Plebiscyt na najsympatyczniejszą klasę”
Działania o charakterze wczesnej interwencji	Stworzenie warunków uzyskania wsparcia w sytuacji trudnej; niepowodzeń szkolnych i rówieśniczych.	Opieka psychologiczna i pedagogiczna wobec uczniów doświadczających trudności adaptacyjnych, niepowodzeń edukacyjnych i społecznych,	<ul style="list-style-type: none"> • Rozmowy indywidualne • Regularne spotkania o charakterze wsparcia czy terapeutycznym • Interwencje w klasach, warsztaty tematyczne dostosowane do rozpoznanego problemu • Wdrożenie przez pedagoga programu wczesnej interwencji wobec uczniów z grupy ryzyka niedostosowaniem (systemowe rozwiązania, wywiad, indywidualna teczką dokumentacji, wizyty środowiskowe, zawierane kontrakty, współpraca z instytucjami wspierającymi)
	Stworzenie warunków uzyskania wsparcia w sytuacji trudnej; niepowodzeń szkolnych. Ograniczenie ryzyka pogłębiania niepowodzeń szkolnych jako jednej z przyczyn problemów emocjonalnych i zaburzeń zachowania.	Badanie uczniów klas I metodą „ Oceny ryzyka niepowodzeń szkolnych ”	<ul style="list-style-type: none"> • Badanie przesiewowe wyłaniające uczniów z grupy ryzyka trudności szkolnych. • Podjęcie działań redukujących deficyty • Nawiązanie współpracy z rodziną • Integracja grupy
		Objęcie dzieci doświadczających niepowodzeń formami pomocy edukacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> • Pogotowie lekcyjne, każdego dnia o stałej godzinie dyżur nauczyciela oferującego pomoc w odrabianiu lekcji, przyswojeniu materiału • Zajęcia wyrównawcze w klasach I-III • Kursy z j.polskiego i matematyki (kurs ortograficzny, czytania ze zrozumieniem, matematyczny) dla wszystkich uczniów IV-VI doświadczających trudności, ze szczególnym naciskiem na wskazanych w opinii PPP • Konsultacje dla uczniów i rodziców (regularny dyżur nauczyciela przedmiotowego)
Działania o charakterze wczesnej interwencji	Nabycie kompetencji intrapsychicznych i interpersonalnych przez uczniów doświadczających ich braku (niskie poczucie własnej wartości, niepewność w kontaktach	Zajęcia o charakterze socjoterapeutycznym dla klas I – III Elementy treningu zastępowania agresji dla klas IV, Kółko psychologiczne dla	<ul style="list-style-type: none"> • Grupowe zajęcia warsztatowe, jeden raz w tygodniu, oparte na zagadnieniach: <ul style="list-style-type: none"> - Jaki jestem (dla siebie i dla innych)? - Co wiem o sobie? - Moje mocne strony. - Co chcę by inni o mnie myśleli? - Co lubię, co mnie złości? - Czego potrzebuję?

	<p>rówieśniczych, niepowodzenia w grupie, trudności edukacyjne)</p> <p>Stworzenie szansy rozwijania umiejętności prospołecznych i konstruktywnego rozładowywania napięć przez uczniów etykietowanych jako problemowi, stwarzający trudności wychowawcze. Wzmocnienie poczucia własnej wartości uczniów.</p>	<p>klas ViVI dostosowane do potrzeb i możliwości grupy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Jak radzić sobie z uczuciami (złość, strach?.) - Jak pokazywać swoje uczucia nie raniąc innych? - Kiedy potrzebuję pomocy? - Gdzie szukać pomocy? - Jak prosić o pomoc? - Jak reagować na zaczepki? - Jak odmawiać? - Co lubię, na co się nie zgadzam? - Jak odmawiać? - Jak reagować na zaczepki? - Jak pokazywać swoje uczucia nie raniąc innych?
<p>Działania o charakterze wczesnej interwencji</p>	<p>Stworzenie warunków uzyskania wsparcia w sytuacji trudnej; niepowodzeń szkolnych i rówieśniczych</p>	<p>Kontrakt modyfikujący sytuację problemowa w kierunku stopniowego wychodzenia z dysfunkcji przy zaangażowaniu wszystkich stron (uczeń, szkoła, rodzina)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Charakterystyka sytuacji problemowej i nieaprobowanych zachowań ucznia • Opis sytuacji pożądanej i kryteriów rozpoznawalnej zmiany. • Charakterystyka oczekiwań wobec zaangażowanych stron i płynących z tego zadań. • Oferta pomocy ze strony szkoły wyrażona poprzez konkretne działania. • Monitoring i ewaluacja procesu
		<p>Diagnoza przyczyn i rodzaju doświadczanego problemu. Dotyczy niepowodzeń szkolnych dzieci</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wywiad z dzieckiem, nauczycielem i opiekunem • Podstawowe metody badania psychologicznego(procesy percepcyjne, poznawcze), analiza stosunków rodzinnych, profilu emocjonalnego. • Współpraca z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczna • Poradnia dla Dzieci ze Specjalnymi Potrzebami edukacyjnymi

		młodszych, problemów emocjonalnych czy trudności wychowawczych.	
Działania edukacyjne	Dostarczenie doświadczeń uczących zachowań prospołecznych w zakresie bezpieczeństwa własnego i innych. Nabycie kompetencji intrapsychicznych i interpersonalnych przez uczniów doświadczających ich braku (niskie poczucie własnej wartości, niepewność w kontaktach rówieśniczych, niepowodzenia w grupie, trudności edukacyjne) Stworzenie szansy rozwijania umiejętności prospołecznych i konstruktywnego rozładowywania napięć.,	Klub Młodych Twórców , zajęcia profilaktyczne w tym Otwarty Umysł , Kapelusz Rozmaitości , Jestem-Potrafię-Mam , Trapezik Teatralny , Kółko Psychologiczne i inne realizowane w danym roku szkolnym	<ul style="list-style-type: none"> Zajęcia grupowe które pozwalają uczestnikom na: <ul style="list-style-type: none"> Poznanie mocnych stron Budowanie poczucia własnej wartości ucznia Rozwijanie wrażliwości, wyobraźni, fantazji Doskonalenie komunikacji Wyrażanie siebie w sposób aprobowany społecznie Rozładowanie napięć w sposób aprobowany społecznie Wdrażanie do przestrzegania i konstruowania zasad grupowych Uwrażliwienie na emocje i potrzeby własne i innych Poszanowanie innych Oswojenie z ekspozycją społeczną Wzmacnianie radzenia sobie ze stresem
Działania	Stworzenie szansy	Projektowanie przez	<ul style="list-style-type: none"> Działania sportowe, artystyczne, imprezy szkolne ,

alternatywne	rozwijania umiejętności prospołecznych i konstruktywnego rozładowywania napięć przez uczniów. Wzmacnianie poczucia własnej wartości uczniów. Dostarczenie wszystkim uczniom doświadczeń uczących zachowań prospołecznych.	radę sytuacji szkolnych pozwalających na zaangażowanie uczniów w działalność społecznie akceptowaną , wykorzystującą ich predyspozycje, umiejętności.	<ul style="list-style-type: none"> Włączenie uczniów do projektowania, planowania współorganizowania, prowadzenia szkolnych imprez nieformalnych (rajdy piesze i rowerowe, festyny, Dzień Wiosny, dyskoteki)
Działania alternatywne		Rozwijanie zainteresowań i poszerzanie doświadczeń,	<ul style="list-style-type: none"> Konsumenckie ABC,
		Festyny szkolne – zwiększenie współuczestnictwa dorosłych (rodziców i nauczycieli) poprzez wspólne konkurencje, kostiumy, ekspozycje wytworów	<ul style="list-style-type: none"> Wspólna zabawa wraz z wychowawcami, przebrania tematyczne, konkurencje sportowe,
		Wolontariat	
		Zajęcia otwarte, nasze rodzinne hobby	Integracja grupy i rodziców, forma dowolna realizowana przez wychowawcę.
		Zajęcia pozalekcyjne dostępne w danym roku szkolnym; kołka zainteresowań, SKS-y i Klub Młodych	<ul style="list-style-type: none"> Kółka zainteresowań: Klub Młodych Twórców - Zabawa buzi i języka, logorytmika - W zaczarowanym świecie baśni

	<p>Twórców jako forma konstruktywnego zagospodarowania czasu wolnego, rozwijania zainteresowań i uzdolnień, wzmocnienia poczucia własnej wartości oraz umiejętności pozytywnego kontaktu z rówieśnikami</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sprawne rece i coś więcej - Baw się Z Agadką - Papierowy zawrót głowy - Muzyka, taniec , piosenka - Klub Młodego Technika - Poprzez gry i zabawy do sprawności i zdrowia <ul style="list-style-type: none"> • SKS-y
	<p>Imprezy klasowe, konkursy szkolne pozwalające na współdziałanie nauczycieli i rodziców</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wycieczki i imprezy wynikające z planu dla poziomów wiekowych zawartego w Szkolnym Programie Wychowawczym
Działania alternatywne	<p>Wycieczki, zielone szkoły, zaangażowanie rodziców we współprzygotowanie i współuczestnictwo</p>	

12. Określenie sposobu realizacji programu

Program profilaktyczny „ Działajmy razem” planowany jest na rok szkolny **2009-2016**. Działania realizowane wobec rodziców, nauczycieli i uczniów będą toczyć się równolegle. W kolejnych latach powstaną aktualizowane aneksy do Szkolnego Programu Profilaktyki uwzględniające wnioski z planowanej w 2011r ewaluacji szkolnych działań profilaktycznych.

